

11.1. Pojęcie spółki komandytowo-akcyjnej

1. Spółką komandytowo-akcyjną jest spółka osobowa mająca na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której wobec wierzycieli za zobowiązania spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczenia (komplementariusz), a co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem (art. 125 KSH). Spółka komandytowo-akcyjna jest spółką osobową (art. 4 § 1 pkt 1 KSH).

Jako spółka osobowa spółka komandytowo-akcyjna nie została zaliczona do kategorii osób prawnych. Spółka komandytowo-akcyjna jest jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną (art. 33¹ KC w zw. z art. 8 § 1 KSH). Podmiotowość spółki komandytowo-akcyjnej wyraża się także w przysługujących jej: zdolności sądowej i procesowej, upadłościowej oraz układowej. Spółka komandytowo-akcyjna może także ponosić odpowiedzialność za szkodę wynikłą z działania osób prowadzących jej sprawy – wspólników jako *quasi*-organów spółki (zdolność deliktowa *a simili* – art. 416 KC). Spółce komandytowo-akcyjnej przysługuje także podmiotowość podatkowa na gruncie niektórych ustaw (np. ustawy z 11.3.2004 r. o podatku od towarów i usług i ustawy z 6.12.2008 r. o podatku akcyzowym

11.3. Uczestnictwo w spółce

11.3.1. Akcjonariusze

1. Zdolność do uczestnictwa w spółce komandytowo-akcyjnej w charakterze akcjonariusza mają osoby fizyczne, osoby prawne, a także spółki osobowe i inne niebędące osobami prawnymi jednostki organizacyjne wyposażone w zdolność prawną. Z KSH nie wynikają jakiegokolwiek dodatkowe przesłanki determinujące zdolność określonych typów podmiotów do uczestnictwa w spółce komandytowo-akcyjnej w charakterze akcjonariusza. Prawo polskie nie przewiduje także szczególnej regulacji dotyczącej uczestnictwa w spółkach komandytowo-akcyjnych inwestorów instytucjonalnych (funduszy emerytalnych, funduszy inwestycyjnych i ubezpieczycieli). Określone we właściwych ustawach zasady polityki lokacyjnej tych instytucji nie różnicują możliwości inwestowania przez nie w akcje w zależności od tego, czy ich emitentem jest spółka komandytowo-akcyjna, czy spółka akcyjna (art. 141–149 FundEmU, art. 93 i 145-146 FundInwU, art. 276 DziałUbezpReasU). Akcje emitowane przez spółki komandytowo-akcyjne nie są także dyskryminowane w stosunku do akcji spółek akcyjnych w normach dotyczących polityki lokacyjnej ZUS. To rozwiązanie niedyskryminujące spółek komandytowo-akcyjnych jest

istotne z punktu widzenia ich zdolności do finansowania ich działalności poprzez emisję akcji.

11.3.2. Komplementariusze

11.3.2.1. Osoby fizyczne

1. Jako komplementariusze w spółkach komandytowo-akcyjnych mogą uczestniczyć osoby fizyczne. Kontrowersje budzi dopuszczalność powstania spółki, w której komplementariuszem byłaby osoba fizyczna bez pełnej zdolności do czynności prawnych. Niektóre wypowiedzi doktryny wskazują, że jest to sprzeczne z funkcją, jaką w spółce powinien pełnić komplementariusz. Nie budzi natomiast zastrzeżeń udział w spółce osób bez pełnej zdolności do czynności prawnych, jeżeli jest to wynikiem wstąpienia w miejsce dotychczasowego komplementariusza jego małoletnich spadkobierców lub ubezwłasnowolnienia komplementariusza. Można wyrazić wątpliwość, czy rzeczywiście *a limine* wykluczone jest założenie spółki, w której komplementariusz byłby osobą pozbawioną lub ograniczoną w zdolności do czynności prawnych. Należy wskazać możliwość uczestnictwa w spółce komplementariuszy pozbawionych możliwości reprezentacji spółki oraz prawa prowadzenia jej spraw (art. 137 KSH). W odniesieniu do tych komplementariuszy ww. argument jest nietrafny. Komplementariusze bez prawa reprezentacji i prowadzenia spraw spółki mogą być pozbawieni lub ograniczeni w zdolności do czynności prawnych. Uprawnienia z zakresu kontroli przysługujące tym komplementariuszom mogą wykonywać ich przedstawiciele ustawowi. Nie jest to sprzeczne z konstrukcją spółki komandytowo-akcyjnej. Tezę o dopuszczalności założenia spółki komandytowo-akcyjnej z udziałem komplementariuszy bez pełnej zdolności do czynności prawnych potwierdza także treść art. 133 § 1 pkt 6 KSH, zgodnie z którym zgłoszenie spółki do rejestru powinno zawierać dane dotyczące ograniczenia zdolności do czynności prawnych komplementariusza.

2. Niemożliwość uczestnictwa osoby fizycznej w spółce komandytowo-akcyjnej jako komplementariusza może wynikać także z orzeczonego środka karnego – zakazu wykonywania określonej działalności (art. 41 § 1 KK).

11.3.2.2. Osoby prawne

1. Komplementariuszem może być także osoba prawna. Przepisy KSH nie wyrażają jakichkolwiek zakazów, które ograniczałyby możliwość uczestnictwa w spółce w charakterze komplementariusza poszczególnym typom osób prawnych. Ograniczenia w tym zakresie mogą wynikać z innych ustaw. Działaniu osoby prawnej jako komplementariusza może sprzeciwiać się w szczególności cel osoby prawnej.

Komplementariuszem spółki komandytowo-akcyjnej nie mogą być np. Skarb Państwa, NBP, jednostki samorządu terytorialnego itd. Funkcję tę mogą pełnić natomiast np. fundacje, stowarzyszenia i spółdzielnie.

2. Możliwość przystępowania spółek kapitałowych do spółek komandytowo-akcyjnych jako komplementariuszy nie jest zwykle kwestionowana w literaturze. Można spotkać jednak także tezę o niedopuszczalności występowania w tej roli spółki akcyjnej. Uzasadnieniem tej tezy jest chęć uniknięcia niekorzystnego z punktu widzenia obrotu gospodarczego zjawiska „dublowania” akcji spółek, tj. akcji emitowanych przez spółkę akcyjną jako komplementariusza oraz spółkę komandytowo-akcyjną. Uzasadnienie powyższe oraz płynąca z niego konkluzja budzą wątpliwości. Wobec jasnego odróżnienia firm spółek oraz danych zamieszczanych w treści akcji (art. 328 § 1 KSH), a w obrocie zdematerializowanym – jasnego rozróżnienia kodów akcji – ryzyko błędu inwestorów co do osoby emitenta akcji jest nieistotne.

1. Możliwość występowania spółek osobowych w charakterze komplementariusza spółki komandytowo-akcyjnej jest przedmiotem kontrowersji. Zdolność tych podmiotów do występowania w takim charakterze kwestionowana jest najczęściej na podstawie art. 127 § 3 KSH. Podnosi się także, że ustawowym celem spółek osobowych jest prowadzenie przedsiębiorstwa, co nie obejmuje wspólnego prowadzenia przedsiębiorstwa w ramach spółki osobowej w tym spółki komandytowo-akcyjnej. Wskazuje się w końcu, że dopuszczenie do grona komplementariuszy jednostek niebędących osobami prawnymi wypacza naturę spółki komandytowo-akcyjnej, grożąc w szczególności paraliżem decyzyjnym tam, gdzie w spółkach osobowych będących komplementariuszami spółki komandytowo-akcyjnej potrzebne będzie do podejmowania decyzji uzyskanie jednomyślności wspólników. Reprezentowany jest także pogląd o dopuszczalności występowania spółek osobowych w charakterze komplementariusza. Wnioskowanie wyłącznie na podstawie brzmienia art. 127 § 3 KSH można uznać za zawodne. Przepis ten dotyczy konstrukcji firmy. Wyciąganie z jego treści wniosków dotyczących zdolności uczestnictwa w spółce komandytowo-akcyjnej jest systematycznie nieuzasadnione. Trafne jest natomiast spostrzeżenie dotyczące celu spółek osobowych. Wynika jednak z niego tylko tyle, że spółka osobowa nie może ograniczyć swojej działalności do wspólnego prowadzenia przedsiębiorstwa w ramach spółki komandytowo-akcyjnej. Nie wyklucza to jednak sytuacji, w której udział w spółce komandytowo-akcyjnej będzie częścią przedsiębiorstwa prowadzonego przez spółkę osobową. Spółka działająca w obszarze produkcji może np. wraz z innymi podmiotami założyć spółkę komandytowo-

akcyjną pełniącą funkcje dystrybucyjne itd. Trafne są także uwagi dotyczące ryzyka paraliżu decyzyjnego związanego brakiem jedynomyślności wśród wspólników spółki – komplementariusza. Także ten argument nie przesądza jednak omawianej kwestii. Ustrój wewnętrzny spółki osobowej może być skonstruowany w sposób niewymagający uzyskania jedynomyślności. Paraliż decyzyjny nie jest związany specyficznie ze spółkami osobowymi. Może on dotyczyć także osób prawnych, a – np. ze względów zdrowotnych – także osób fizycznych. W konkluzji należy opowiedzieć się za dopuszczalnością pełnienia przez spółki osobowe roli komplementariusza w spółce komandytowo-akcyjnej. Należy jednak zwrócić uwagę, że możliwość ta dotyczy spółek osobowych, które mogą nabywać prawa i zaciągać zobowiązania. Brak takiej możliwości eliminuje z kręgu komplementariuszy spółkę cywilną. Status komplementariusza może przysługiwać jedynie wspólnikom spółki cywilnej. Konsekwencje istnienia między nimi więzi obligacyjnej wynikającej z zawartej umowy spółki cywilnej, a w szczególności kwestia tego, czy prawa komplementariusza przysługują poszczególnym wspólnikom, czy stanowią oni komplementariusza „zbiorowego”, należą przede wszystkim do zagadnień związanych z prowadzeniem spraw spółki.

11.4. Firma spółki komandytowo-akcyjnej

1. Tak jak w przypadku innych spółek handlowych firma spółki komandytowo-akcyjnej składa się zasadniczo z dwóch członów. **Rdzeń firmy** składać się musi przynajmniej z nazwiska lub nazwy (firmy) jednego komplementariusza. Drugim obligatoryjnym składnikiem firmy jest oznaczenie typu spółki.

11.4.2. Rdzeń firmy

1. Zamieszczenie w firmie spółki nazwiska (nazwy) komplementariusza wynika z dwóch przesłanek. Ze względu na rolę, jaką komplementariusze odgrywają w procesie zarządzania spółką komandytowo-akcyjną, sposób funkcjonowania spółki jako organizmu gospodarczego zależy zwykle w przeważającym stopniu od indywidualnych cech komplementariusza. Zamieszczenie w firmie nazwiska komplementariusza jest informacją o osobie, która wywiera zwykle przeważający wpływ na spółkę. Pozwala to jednocześnie na identyfikację przynajmniej jednej osoby, która za zobowiązania spółki odpowiada bez ograniczenia osobistym majątkiem. Obydwa te elementy wpływają na ocenę wiarygodności spółki jako przedsiębiorcy, dłużnika lub kooperanta. Nie można jednak wyciągać stąd wniosku, że firma spółki komandytowo-akcyjnej musi odzwierciedlać rzeczywisty układ sił w kierowaniu spółką. Jeżeli w spółce występuje więcej niż jeden komplementariusz, to kwestia tego, z jakimi osobami spółka będzie kojarzona w obrocie, pozostaje w gestii twórców statutu. Ustawa określa tu jedynie minimum.

11.4.2.5. Elementy fakultatywne

1. Rdzeń firmy spółki komandytowo-akcyjnej może obok elementów obowiązkowych zawierać także składniki dodatkowe wskazujące na rodzaj lub zakres prowadzonej działalności, związki regionalne spółki itp. (np. Krakowska Fabryka Kotłów, Beskidzka Hurtownia Serów itd.). Ustawa nie określa szczegółowo zasad posługiwania się takimi oznaczeniami w brzmieniu firmy, muszą one jednak spełniać kryterium prawdziwości oraz nie naruszać zasad uczciwej konkurencji i dóbr osobistych innych osób.

11.6. Powstanie spółki komandytowo-akcyjnej

1. Kodeks spółek handlowych reguluje dwie podstawowe procedury powstania spółki komandytowo-akcyjnej, które w literaturze określa się niekiedy jako **powstanie pierwotne i wtórne**. Procedura powstania pierwotnego dotyczy utworzenia spółki jako nowego podmiotu. Powstanie wtórne to utworzenie spółki komandytowo-akcyjnej poprzez przekształcenie innego podmiotu

11.6.1. Etapy procesu pierwotnego tworzenia spółki komandytowo-akcyjnej

1. Powstanie spółki komandytowo-akcyjnej jest wynikiem ciągu czynności. Niektóre z nich występują w każdym przypadku zakładania spółki. Innych należy dokonać jedynie w niektórych przypadkach. Proces zakładania spółki komandytowo-akcyjnej obejmuje:

- 1) sporządzenie **statutu** spółki i podpisanie go przez założycieli (art. 129 KSH);
- 2) powołanie rady nadzorczej, jeżeli istnienie tego organu jest w tworzonej spółce obligatoryjne (art. 306 pkt 3 KSH w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH oraz art. 142 § 1 KSH);
- 3) sporządzenie sprawozdania założycieli dotyczącego wartości wkładów niepieniężnych na kapitał akcyjny oraz usług świadczonych spółce przed rejestracją (art. 311 KSH w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH) oraz poddanie tego sprawozdania badaniu biegłych rewidentów (art. 312 KSH w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH);
- 4) złożenie przez akcjonariuszy oświadczeń:
 - a) o których mowa w art. 313 KSH,
 - b) i ewentualnie w art. 314 KSH;
- 5) złożenie przez komplementariuszy oświadczenia o wysokości kapitału zakładowego w razie „widelkowego” oznaczenia wysokości tego kapitału w statucie (art. 310 § 2 i 3 KSH w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH);
- 6) wniesienie przez akcjonariuszy wkładów w wysokości odpowiadającej co najmniej wartości, o której mowa w art. 309 § 3 i 4 KSH;
- 7) zgłoszenie spółki do krajowego rejestru sądowego i rejestracja spółki.

2. Czynności opisane w pkt 2–3, 4 lit. b. oraz pkt 5 dotyczą jedynie niektórych spółek komandytowo-akcyjnych. Pozostałe czynności są konieczne do założenia spółki w każdym przypadku. Przedstawiony tutaj schemat jest niekiedy kwestionowany w literaturze. Poszczególne kontrowersje będą przedmiotem dalszych rozważań.

1.7.1. Reprezentacja

11.7.1.1. Reprezentacja przez komplementariuszy

1. Prawo reprezentacji spółki komandytowo-akcyjnej przysługuje komplementariuszom (art. 137 § 1 KSH). Spółka komandytowo-akcyjna może być także reprezentowana przez pełnomocników w tym także pełnomocników handlowych (prokurentów), pełnomocnictwo może być udzielone również akcjonariuszowi (art. 138 § 1 KSH).

2. Jedyny komplementariusz reprezentuje spółkę **samodzielnie**. **W przypadku gdy w spółce jest kilku komplementariuszy, regułą łącznej lub indywidualnej reprezentacji spółki może sprecyzować jej statut. Przedmiotem kontrowersji jest wskazanie rozstrzygnięcia o łącznej lub zbiorowej reprezentacji w braku postanowień statutu.** Zwolennicy zasady reprezentacji łącznej zwracają uwagę na użycie w art. 137 § 1 KSH liczby mnogiej, co w świetle zasad wykładni literalnej nie pozwala na zamienne odniesienie wskazanego w przepisie przypadku do liczby pojedynczej. Mimo tych trafnych metodologicznie uwag należy jednak opowiedzieć się za zasadą reprezentacji indywidualnej. Artykuł 137 § 1 KSH nie odnosi się wprost ani do sposobu reprezentacji, ani do liczby komplementariuszy. Tak jak z użytej w tym przepisie liczby mnogiej nie można wywodzić obowiązku działania w spółce więcej niż jednego komplementariusza, tak nie można też wywodzić z niej zasady reprezentowania spółki przez wszystkich komplementariuszy łącznie.

3. Zakres umocowania komplementariusza odpowiada zasadniczo regulacji dotyczącej umocowania wspólnika spółki jawnej. Obejmuje on wszelkie sądowe i pozasądowe czynności spółki (art. 29 § 2 w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 KSH). Istotna różnica w regułach umocowania komplementariuszy spółki komandytowo-akcyjnej w stosunku do wspólników spółki jawnej i komplementariuszy spółki komandytowej wynika z zastrzeżenia szeregu kompetencji decyzyjnych dla walnego zgromadzenia

11.7.1.3. Reprezentacja spółki przez członka rady nadzorczej lub radę nadzorczą

1. Umocowanie **członka rady nadzorczej** do działania za spółkę ma **charakter wyjątkowy**. Dotyczy ono sytuacji, w której żaden z komplementariuszy uprawnionych do prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji nie może sprawować swych czynności. W takiej sytuacji rada nadzorcza może delegować jednego lub kilku swoich członków do czasowego wykonywania

czynności komplementariuszy (art. 143 § 2 KSH). Koniunkcja, którą posłużono się w tym przepisie, dotyczy uprawnień komplementariusza. Można więc delegować członka rady nadzorczej w sytuacji, w której w spółce może działać komplementariusz pozbawiony tylko jednego z praw (reprezentacji lub prowadzenia spraw spółki). Niemożliwość sprawowania czynności przez komplementariuszy może mieć charakter zarówno prawny, jak i faktyczny. Dotyczy to np. długotrwałej choroby komplementariusza, odosobnienia komplementariusza w związku z jego chorobą, aresztowaniem, a także wszelkich czynności zachowawczych, które wymagają natychmiastowego podjęcia czynności przez spółkę, a których to czynności nie może w danej sytuacji podjąć żaden z komplementariuszy mających prawo prowadzenia spraw spółki i reprezentacji. Funkcjonowanie pełnomocników spółki nie jest negatywną przesłanką delegowania członka rady nadzorczej do wykonywania czynności komplementariusza

1.7.2. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki

1.7.2.1. Odpowiedzialność komplementariuszy

1. Komplementariusze spółki komandytowo-akcyjnej ponoszą odpowiedzialność za jej zobowiązania na tych samych zasadach co wspólnicy spółki jawnej (art. 31 KSH w zw. z art. 103 i 126 § 1 pkt 1 KSH). Jest to **odpowiedzialność osobista i subsydiarna**, z wyjątkiem zobowiązań powstałych przed wpisem spółki do rejestru.
2. Komplementariusze przystępujący do spółki w trybie art. 136 § 1–2 KSH odpowiadają także za zobowiązania istniejące w chwili wpisania ich do rejestru (art. 136 § 3 KSH).
3. Odpowiedzialność komplementariusza względem osób trzecich nie może być wyłączona ani ograniczona przez statut (art. 139 KSH). Jedynym przypadkiem wyłączenia odpowiedzialności komplementariusza jest sytuacja, w której został on orzeczeniem sądu pozbawiony prawa reprezentacji mimo złożenia sprzeciwu. Nie odpowiada on wtedy za zobowiązania spółki powstałe od chwili ujawnienia w rejestrze pozbawienia go prawa reprezentacji (art. 137 § 5 KSH). Należy zwrócić uwagę, że właściwym kryterium jest tutaj powstanie zobowiązania, a nie jego wymagalność. Komplementariusz pozbawiony, mimo sprzeciwu, prawa reprezentacji, odpowiada więc za zobowiązania ze stosunków ciągłych wynikające z umów zawartych przed odpowiednim wpisem w rejestrze. Dotyczy to np. zobowiązań z tytułu stosunków pracy, najmu, licencji itp. Należy przyjąć, że komplementariusz nie odpowiada za te zobowiązania w tej części, w jakiej uległy one zwiększeniu w wyniku czynności prawnych dokonanych po ujawnieniu w rejestrze odjęcia mu prawa reprezentacji. Pomimo wyłączenia odpowiedzialności komplementariusza

zachowuje swój dotychczasowy status w zakresie, w jakim nie został go pozbawiony wyrokiem sądu

11.7.2.2. Odpowiedzialność akcjonariusza

1. Akcjonariusz nie odpowiada względem osób trzecich za zobowiązania spółki (art. 135 KSH). Od zasady tej są trzy wyjątki.

2. Przed rejestracją spółki akcjonariusz odpowiada wobec osób trzecich solidarnie ze spółką za zobowiązania zaciągnięte w jej imieniu. Odpowiedzialność ta ograniczona jest do wysokości niewniesionego wkładu (art. 13 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH).

Akcjonariusz, którego nazwisko umieszczono w firmie spółki komandytowo-akcyjnej, odpowiada za jej zobowiązania osobiście tak jak komplementariusz (art. 127 § 4 KSH). Odpowiedzialność ta dotyczy zobowiązań, które powstały w czasie, w którym nazwisko (nazwa) akcjonariusza uwidocznione było w firmie spółki. Po zmianie firmy polegającej na usunięciu nazwiska (nazwy) akcjonariusza, odpowiedzialność ta nie ustaje w stosunku do zobowiązań już istniejących, podobnie jak dodanie nazwiska (nazwy) akcjonariusza do firmy spółki nie rodzi jego odpowiedzialności za zobowiązania istniejące przed tą zmianą. Wynika to stąd, że podstawową przesłanką odpowiedzialności, o której mowa w art. 127 § 4 KSH, jest **ochrona zaufania wierzycieli** spółki do informacji wynikających z treści jej firmy.

11.8. Stosunki wewnętrzne spółki

11.8.1. Podział kompetencji między komplementariuszy, walne zgromadzenie i radę nadzorczą

11.8.1.1. Domniemanie kompetencji komplementariuszy

1. Prowadzenie spraw spółki pozostaje zasadniczo domeną komplementariuszy. W tym zakresie istnieje domniemanie ich kompetencji. Uprawnienia walnego zgromadzenia, rady nadzorczej lub osób trzecich do podejmowania decyzji lub udziału w podejmowaniu decyzji o działalności spółki muszą być wyrażone w ustawie lub statucie (art. 141 KSH). W pozostałym zakresie uprawnienie to przysługuje komplementariuszom. Z domniemania kompetencji na korzyść komplementariuszy oraz z analogicznego zastosowania do nich przepisów o zarządzie spółki akcyjnej wynika, że w zakresie, w jakim do spółki komandytowo-akcyjnej znajdują zastosowanie przepisy o spółce akcyjnej, kompetencje zarządu przysługują komplementariuszom. Dotyczy to np. obowiązku prowadzenia księgi akcyjnej, wypłaty dywidendy zaliczkowej, zwoływania walnego zgromadzenia itd.

2. Zasada taksatywnego określenia kompetencji walnego zgromadzenia w KSH i statucie spółki stanowi o istotnej różnicy między pozycją komplementariuszy

w spółce komandytowo-akcyjnej i komandytowej. O ile w spółce komandytowej decyzje przekraczające zakres zwykłego zarządu wymagają akceptacji komandytariuszy, jeśli umowa nie stanowi inaczej (art. 121 § 2 KSH), o tyle w spółce komandytowo-akcyjnej brak ogólnej reguły wymagającej zgody ogółu akcjonariuszy wyrażonej w uchwale walnego zgromadzenia na czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu. Komplementariusze mogą, co do zasady, decydować samodzielnie o sprawach przekraczających zakres zwykłego zarządu. Poszczególne kategorie tych spraw zostały przekazane ustawą kompetencji walnego zgromadzenia lub procedurze współdecydowania walnego zgromadzenia i akcjonariuszy. Statut może ten zakres spraw rozszerzyć. Może także wprowadzić ogólny wymóg zgody walnego zgromadzenia na czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu.

11.8.1.2. Kompetencje walnego zgromadzenia wynikające z KSH

1. Podstawowym przepisem określającym kompetencje walnego zgromadzenia jest art. 146 KSH. Definiując kompetencje walnego zgromadzenia, odsyła on także do innych przepisów Tytułu II Działu IV KSH. Literalna interpretacja tego przepisu prowadziłaby do wniosku, że pozostałe kwestie zastrzeżone dla kompetencji walnego zgromadzenia pozostają, zgodnie z ogólnym domniemaniem kompetencji, w gestii komplementariuszy. Nie byłby to wniosek trafny. Trudno przyznać komplementariuszom prawo decydowania w takich np. sprawach, jak wyłączenie prawa poboru czy ustalenie wynagrodzenia rady nadzorczej. Należy raczej przyjąć, że kompetencje walnego zgromadzenia wynikają także z poszczególnych przepisów KSH o spółce akcyjnej oraz dotyczących tej spółki przepisów innych ustaw, do których odsyła art. 126 § 1 pkt 2 KSH.

2. Zgodnie z art. 146 KSH oraz innymi właściwymi przepisami, uchwały walnego zgromadzenia wymagają następujące sprawy:

- 1) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania komplementariuszy z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego spółki za ubiegły rok obrotowy,
- 2) udzielenie komplementariuszom prowadzącym sprawy spółki absolutorium z wykonania przez nich obowiązków,
- 3) powoływanie i odwoływanie członków rady nadzorczej (art. 142 § 2 KSH),
- 4) udzielenie członkom rady nadzorczej absolutorium z wykonania przez nich obowiązków,
- 5) ustalenie wynagrodzenia członków rady nadzorczej w formie udziału w zysku (art. 392 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 6) ustalenie wynagrodzenia członków rady nadzorczej w innej formie niż udział w zysku, chyba że kwestia ta została uregulowana w statucie (art. 392 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),

- 7) ustalenie odrębnego wynagrodzenia członków rady nadzorczej delegowanych do stałego indywidualnego nadzoru lub upoważnienie rady nadzorczej do określenia tego wynagrodzenia (art. 390 § 3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 8) uchwalenie regulaminu rady nadzorczej, chyba że statut upoważnia do tego samą radę (art. 391 § 3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 9) wybór biegłego rewidenta, chyba że statut przewiduje w tej sprawie kompetencję rady nadzorczej,
- 10) upoważnienie pełnomocnika do ustalenia wynagrodzenia komplementariuszy lub wniesienia powództwa odszkodowawczego przeciwko komplementariuszowi w spółce, w której nie ustanowiono rady nadzorczej (art. 144 KSH),
- 11) zawarcie umowy kredytu, pożyczki, poręczenia lub innej podobnej umowy między spółką a komplementariuszem (art. 15 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 12) zawarcie przez spółkę, w której nie ma rady nadzorczej, umowy kredytu, pożyczki, poręczenia lub innej podobnej umowy z członkiem zarządu, komplementariuszem spółki komandytowo-akcyjnej prokurentem lub likwidatorem spółki dominującej (art. 15 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 13) określenie terminów i wysokości wpłat na akcje bądź upoważnienie komplementariuszy do określenia tych kwestii, chyba że wynikają one ze statutu (art. 330 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 14) ustalenie „dnia dywidendy” oraz przesunięcie tego dnia, jeżeli statut zawiera takie upoważnienie dla walnego zgromadzenia (art. 348 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 15) umorzenie akcji, chyba że statut przewiduje umorzenie warunkowe lub akcje umarzone są przez komplementariuszy w trybie art. 363 § 5 KSH (art. 359 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 16) wyrażanie zgody na czynności, których dokonanie przez komplementariuszy statut uzależnia od zgody rady nadzorczej w sytuacji, gdy rada odmówiła takiego zezwolenia (art. 384 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 17) zawarcie przed upływem 2 lat od dnia zarejestrowania spółki umowy o nabycie dla spółki jakiegokolwiek mienia, za cenę przewyższającą 1/10 wpłaconego kapitału zakładowego, od założyciela lub akcjonariusza albo dla spółki lub spółdzielni zależnej od założyciela lub akcjonariusza spółki (art. 394 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 18) użycie kapitału zapasowego i rezerwowego (art. 396 § 5 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 19) podjęcie decyzji co do dalszego istnienia spółki, jeżeli strata przewyższa sumę kapitału zapasowego i rezerwowych oraz 1/3 kapitału zakładowego (art. 397 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),

- 20) przymusowy wykup akcji (*squeeze-out*) (art. 418 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 21) wyłączenie prawa poboru (art. 433 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 22) podjęcie decyzji o odmiennych niż kodeksowe zasadach przydziału akcji w drugim terminie wykonania prawa poboru (art. 435 § 3 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 23) zawarcie umowy z subemitentem usługowym lub inwestycyjnym, chyba że statut przekazuje tę kompetencję radzie nadzorczej (art. 14 i 15 OfertaPublU i art. 433 KSH w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 24) złożenie wniosku o zniesienie dematerializacji akcji (art. 91 ust. 4 OfertaPublU w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 25) powołanie w publicznej spółce komandytowo-akcyjnej rewidenta do spraw szczególnych (art. 84 ust. 1 OfertaPublU w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 26) powierzenie prowadzenia spraw oraz reprezentowania spółki jednemu albo kilku komplementariuszom,
- 27) podział zysku za rok obrotowy w części przypadającej akcjonariuszom,
- 28) zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa spółki lub jego zorganizowanej części oraz ustanowienie na nim prawa użytkowania,
- 29) zbycie nieruchomości spółki,
- 30) podwyższenie i obniżenie kapitału zakładowego,
- 31) emisja obligacji,
- 32) połączenie i przekształcenie spółki,
- 33) zmiana statutu,
- 34) rozwiązanie spółki,
- 35) odstąpienie od zasady, że likwidatorami są wszyscy komplementariusze mający prawo prowadzenia spraw spółki (art. 150 § 2 KSH),
- 36) zapobiegnięcie rozwiązaniu spółki pomimo zaistnienia statutowych lub ustawowych przyczyn rozwiązania (art. 460 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH),
- 37) połączenie z inną spółką (art. 522 § 3 KSH),
- 38) przekształcenie spółki (art. 572 i 581 KSH),
- 39) podział zysku za rok obrotowy w części przypadającej komplementariuszom,
- 40) sposób pokrycia straty za ubiegły rok obrotowy.

Sprawy określone w pkt 1–25 należą do sfery pozostawionej samodzielnej decyzji walnego zgromadzenia. Pozostałe sprawy objęte zostały mechanizmem współdecydowania walnego zgromadzenia i komplementariuszy. Sprawy wymienione w pkt 26–38 wymagają zgody

wszystkich komplementariuszy, natomiast sprawy wymienione w pkt 39 i 40 – zgody większości komplementariuszy.

11.8.1.3. Kompetencje rady nadzorczej i jej członków

1. Podstawową kompetencją rady nadzorczej i jej członków jest **kontrola nad działalnością komplementariuszy**. W związku z tym rada nadzorcza, co do zasady, nie uczestniczy w procesie podejmowania decyzji dotyczących funkcjonowania spółki. Aktywne uczestnictwo w prowadzeniu spraw spółki stałoby w sprzeczności z zadaniami z zakresu kontroli ze względu na możliwość działania w sytuacji konfliktu interesów. Inne niż kontrolne kompetencje przyznane radzie nadzorczej i jej członkom mają w związku z tym charakter wyjątkowy.

2. W sytuacji, w której żaden z komplementariuszy uprawnionych do reprezentacji i prowadzenia spraw spółki nie może wykonywać swoich obowiązków, rada może delegować swoich członków do pełnienia funkcji komplementariuszy (art. 143 § 2 KSH, zob. pkt 11.7.1.3). Delegowanym członkom rady przysługują w takim wypadku kompetencje komplementariuszy. Rada nadzorcza jest uprawniona do ustalenia wynagrodzenia komplementariuszy za usługi świadczone spółce (art. 378 w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH) oraz do podjęcia decyzji o wytoczeniu powództwa odszkodowawczego w imieniu spółki przeciwko komplementariuszowi (art. 143 § 3 KSH). Zgoda rady nadzorczej jest także konieczna do zawarcia ze spółką umowy kredytu, pożyczki, poręczenia lub innej podobnej umowy przez członka zarządu, komplementariusza (w spółce komandytowo-akcyjnej), prokurenta lub likwidatora spółki dominującej. W sytuacji gdy w spółce nie funkcjonuje rada nadzorcza, decyzje w sprawach, o których mowa w art. 143 § 3 i art. 378 KSH, podejmuje walne zgromadzenie.

11.8.1.4. Modyfikacje kodeksowego modelu podziału kompetencji między komplementariuszy, walne zgromadzenie i radę nadzorczą

1. Statut może wpłynąć na zmianę wynikającą z KSH podziału kompetencji między komplementariuszy i organy spółki. Zakres spraw przekazanych kompetencji walnego zgromadzenia może być rozszerzony. Rozszerzenie przez statut zakresu współdecydowania przez walne zgromadzenie i komplementariuszy nie budzi zastrzeżeń¹⁷⁵. Kontrowersyjna jest dopuszczalność rozszerzenia kompetencji walnego zgromadzenia kosztem komplementariuszy, tj. w taki sposób, że komplementariusze zostają pozbawieni prawa decydowania o określonej sprawie z zakresu prowadzenia spółki¹⁷⁶. Przeciwnicy dopuszczalności przeniesienia kompetencji z komplementariuszy na walne zgromadzenie

wskazują na naturę spółki komandytowo-akcyjnej, której podstawowym elementem jest zasada decydowania o sprawach spółki przez osoby, które ponoszą nieograniczoną odpowiedzialność za jej zobowiązania. Zwolennicy dopuszczalności statutowego wyłączenia niektórych kompetencji komplementariuszy także zauważają, że statut nie może przenieść większości kompetencji na walne zgromadzenie¹⁷⁷. Trudnością pozostaje jednak w takim wypadku wskazanie granicy rodzaju i ilości uprawnień przeniesionych na walne zgromadzenie, której przekroczenie narusza naturę spółki komandytowo-akcyjnej. Dominujący w polskiej praktyce model spółki komandytowo-akcyjnej z osobą prawną w roli komplementariusza, przy jednoczesnej minimalizacji kapitałów własnych komplementariusza oraz finansowaniu spółki w zasadzie wyłącznie przez akcjonariuszy każe przyjąć dopuszczalność pozbawienia komplementariusza w pewnym zakresie prawa prowadzenia spraw spółki. W takich spółkach nie ma szczególnej potrzeby ochrony interesów komplementariusza, który najczęściej jest spółką kapitałową o minimalnym lub bardzo niewielkim kapitale zakładowym i nieznacznym innych kapitałach własnych. Przyjęcie w praktyce z reguły powierniczej roli komplementariusza wobec interesów akcjonariuszy przemawia za dopuszczeniem większej swobody w ukształtowaniu ładu wewnętrznego w spółce komandytowo-akcyjnej łącznie z przesunięciem niektórych kompetencji decyzyjnych na walne zgromadzenie.

2. Statut może także nadać określoną rolę w procesie podejmowania decyzji dotyczących działalności spółki radzie nadzorczej oraz osobom trzecim. Możliwe jest uzależnienie dokonania określonych czynności od uzyskania przez komplementariuszy zgody **rady nadzorczej** (art. 384 § 1 KSH w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH). Statut może skierować to zastrzeżenie do wszystkich lub wybranych tylko komplementariuszy. Rada nadzorcza może zostać upoważniona przez statut do wyboru biegłego rewidenta spółki (art. 146 § 1 pkt 4 KSH). Może także na podstawie statutu wyrażać zgodę na zawarcie umowy z subemitentem (art. 433 KSH). Możliwe jest również rozszerzenie kompetencji rady nadzorczej w inny sposób. Kodeks spółek handlowych nie wyznacza ścisłej granicy tego rozszerzenia. Należy jednak przyjąć, że niemożliwe jest takie rozszerzenie kompetencji rady nadzorczej, które pozbawiłoby ją charakteru organu nadzoru, przenosząc na nią ciężar podejmowania decyzji z zakresu bieżącego zarządzania spółką w całości lub w części. Rada nadzorcza może bowiem w formie zgody na określone czynności oceniać propozycje komplementariuszy zarządzających spółką, jednak w sytuacji, w której sama miałaby inicjatywę i kompetencje do określania pewnego zakresu zachowań w sposób pozytywny, konstytuując obowiązek komplementariuszy do podejmowania określonych działań z zakresu zarządzania spółką, nie

byłoby możliwe jednoczesne sprawowanie przez radę nadzorczą kontroli nad poprawnością własnych decyzji. Nie jest w związku z tym możliwe przyznanie radzie nadzorczej kompetencji do rozstrzygnięcia o sposobie prowadzenia spraw spółki nawet w stosunku do indywidualnie określonego rodzaju czynności.

3. Zgodnie z dominującym poglądem można powierzyć prowadzenie spraw spółki **osobom trzecim**. Z art. 140 KSH wynika, że zmiany reguł dotyczących prowadzenia spraw spółki należą do materii statutowej. Powierzenie prowadzenia spraw spółki osobom trzecim wymaga w związku z tym także odpowiedniego ukształtowania statutu. Niedopuszczalne jest powierzenie spraw spółki osobom trzecim z wyłączeniem wszystkich komplementariuszy (art. 38 § 1 KSH w zw. z art. 130 i 126 § 1 pkt 1 KSH). Dotyczy to zarówno powierzenia całości spraw spółki, jak i analogicznie poszczególnych spraw. Niedopuszczalne jest np. powierzenie określonego „resortu” (np. logistyki, marketingu, produkcji itd.) osobie trzeciej, jako zakresu jej wyłącznej kompetencji z wykluczeniem komplementariuszy. Sformułowano także pogląd przeciwny. Niedopuszczalność powierzenia prowadzenia spraw spółki osobom trzecim uzasadnia się przede wszystkim wyczerpującym charakterem regulacji wynikającej z art. 140 § 2 KSH, który w przeciwnym razie byłby wyłącznie powtórzeniem przepisów o spółce jawnej oraz brakiem należytej kontroli akcjonariuszy nad powierzeniem osobom trzecim prowadzenia spraw spółki. Wątpliwości te należy odrzucić. Kodeks spółek handlowych ucieka się niekiedy do powtarzania regulacji, która w razie braku przepisów o spółce komandytowo-akcyjnej mogłaby znaleźć zastosowanie w wyniku odesłania do przepisów o spółce jawnej (np. art. 134 KSH jest powtórzeniem art. 109 KSH, a art. 140 § 1 KSH powtórzeniem art. 38 § 1 KSH). Prawa akcjonariuszy są natomiast zagwarantowane włączeniem do materii statutowej kwestii powierzenia prowadzenia spraw spółki osobie trzeciej.

11.8.3. Kontrola i nadzór

11.8.3.1. Kontrola sprawowana przez komplementariuszy

1. Zastosowanie do komplementariuszy przepisów o wspólnikach spółki jawnej obejmuje także ich kompetencje kontrolne. Każdy komplementariusz, nawet wyłączony od prowadzenia spraw spółki, może osobiście zasięgać informacji o stanie majątków i interesów spółki oraz osobiście przeglądać księgi i dokumenty spółki (art. 38 § 2 w zw. z art. 126 § 1 pkt 1 KSH). Uprawnienie to nie może być wyłączone ani ograniczone w statucie (art. 37 § 2 KSH w zw. z art. 126 § 1 pkt 1 KSH). Dotyczy to także spółek, w których powołano radę nadzorczą. Reguły wykonywania tego prawa przez komplementariusza spółki komandytowo-akcyjnej nie różnią się zasadniczo od reguł

obowiązujących w spółce jawnej i komandytowej. Prawo dostępu do informacji i dokumentów dotyczy wszystkich aspektów działalności spółki. Komplementariusz może żądać także informacji i dokumentów od rady nadzorczej i jej członków.

11.8.3.2. Kompetencje kontrolne akcjonariuszy i walnego zgromadzenia

1. W spółce komandytowo-akcyjnej, tak samo jak w spółce akcyjnej, akcjonariuszom nie przysługuje indywidualne prawo kontroli. Nie jest wykluczone przyznanie w statucie prawa kontroli indywidualnie oznaczonym akcjonariuszom (art. 354 KSH w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH). Taka możliwość, z reguły kwestionowana na gruncie spółki akcyjnej, na gruncie spółki komandytowo-akcyjnej nie powinna być *a limine* wykluczona ze względu na jej osobowy charakter. Funkcje kontrolne ma przysługujące indywidualnie akcjonariuszom prawo żądania informacji uregulowane w art. 428–429 KSH. Adresatem tego żądania w spółce komandytowo-akcyjnej są komplementariusze niewyłączeni od prowadzenia spraw spółki. Pytanie akcjonariusza zadane na walnym zgromadzeniu musi mieć związek z przedmiotem obrad (art. 428 § 1 KSH w zw. z art. 126 § 1 pkt 2 KSH). Objęcie przedmiotem zwyczajnego walnego zgromadzenia rozpatrzenia i zatwierdzenia sprawozdania komplementariuszy z działalności spółki oraz sprawozdania finansowego spółki (art. 146 § 1 pkt 1 KSH) tworzy bardzo szeroką podstawę do formułowania pytań.

11.9. Kapitały spółki komandytowo-akcyjnej

11.9.1. Kapitał podstawowy

1. Kapitał podstawowy w spółce komandytowo-akcyjnej dzieli się na dwie części: kapitał zakładowy znajdujący pokrycie we wkładach akcjonariuszy oraz niemający swej nazwy normatywnej kapitał pokryty wkładami komplementariuszy niewnoszonymi na kapitał zakładowy. Wspólnicy mają obowiązek wniesienia wkładów na kapitał podstawowy. Akcjonariusze zobowiązani są do wniesienia wkładów odpowiadających wartością co najmniej wartości nominalnej objętych przez nich akcji. Także komplementariusze są zobowiązani do wniesienia wkładów (art. 130 pkt 4 KSH). Istnienie obydwu części kapitału podstawowego w spółce komandytowo-akcyjnej jest obowiązkowe. Komplementariusz jest zobowiązany do wniesienia wkładów poza kapitałem zakładowym na analogicznych zasadach jak wspólnik spółki jawnej. Wniesienie wkładów na kapitał zakładowy nie zwalnia komplementariusza od obowiązku wniesienia wkładu na drugą część kapitału podstawowego.

2. Pierwszy z tych kapitałów odpowiada kapitałowi zakładowemu w spółce akcyjnej. Do zasad tworzenia i ochrony tego kapitału znajdują zastosowanie przepisy o spółce akcyjnej. Dotyczy to takich instytucji, jak: zakaz wypłaty oprocentowania od udziału, zakaz zwrotu wkładów, wyceny wkładów oraz odpowiedzialności za tę wycenę itd. Zastosowanie znajdują

także przepisy ogólnej części Kodeksu dotyczące spółek kapitałowych, np. zdolności aportowej, odpowiedzialności za wady wkładu, pożyczek wspólników i potrącenia wierzycelności spółki o wniesienie wkładu z wierzycelnością wspólnika wobec spółki (art. 14 § 4 KSH). Minimalna wysokość kapitału zakładowego w spółce komandytowo-akcyjnej wynosi 50 000 zł (art. 126 § 2 KSH). Statut powinien określać rodzaj i wartość wkładów wnoszonych przez komplementariusza (art. 130 pkt 4 KSH). *Lege non distinguente* dotyczy to także wkładów wnoszonych na kapitał zakładowy. Oznaczenie to powinno pozwalać na identyfikację przedmiotu wkładu i weryfikację jego wartości.

3. Drugi z kapitałów odpowiada kapitałowi podstawowemu w spółce jawnej (kapitałowi pokrytemu wkładami komplementariuszy w spółce komandytowej). Został on uregulowany poprzez odesłanie do przepisów o kapitale spółki jawnej i udziale kapitałowym wspólników tej spółki (art. 103 i 126 § 1 pkt 1 KSH). Dotyczy to rodzaju wkładów, ich wyceny, odpowiedzialności i roszczeń komplementariusza związanych z wniesieniem wkładu. W konsekwencji tworzenie i ochrona tej części kapitału podstawowego dokonuje się na podstawie zasad znacznie bardziej liberalnych niż te, które dotyczą kapitału zakładowego. Szerszy jest zakres przedmiotowy wkładów (mogą to być także prawa niezbywalne oraz usługi świadczone spółce), a wycena wkładów nie wymaga weryfikacji biegłego rewidenta. Wkłady wnoszone przez komplementariuszy poza kapitałem zakładowym powinny być wnoszone właśnie na ten kapitał. W literaturze pojęcia wskazuje się, że wkłady wnoszone z tytułu uczestnictwa w spółce jako komplementariusz mogą być wnoszone na „inne fundusze”, tj. na kapitał zapasowy lub kapitały rezerwowe. Jest to teza poprawna, z tym zastrzeżeniem, że jakaś część wkładów musi być wniesiona także na kapitał podstawowy, podlegający przepisom o kapitałach spółki jawnej.

11.9.2. Kapitał zapasowy i rezerwy

1. Spółka komandytowo-akcyjna ma obowiązek tworzyć kapitał zapasowy na pokrycie ewentualnych strat spółki pochodzący co najmniej z 8-procentowego odpisu z zysku obowiązkowego aż do osiągnięcia przez kapitał zapasowy wysokości co najmniej 1/3 kapitału zakładowego. Do kapitału zapasowego należy przelewać nadwyżki środków uzyskanych z emisji akcji nad ceną emisyjną akcji i kosztami emisji oraz dopłaty świadczone w zamian za uprzywilejowanie akcji, o ile dopłaty te nie są zużyte na wyrównanie nadzwyczajnych odpisów lub strat (art. 396 KSH). Do zasad tworzenia, ochrony i wykorzystania tego kapitału stosuje się przepisy o spółce akcyjnej.

2. Tworzenie innych kapitałów przeznaczonych na szczególne cele (np. kapitałów rezerwowych) pozostaje w zakresie autonomii statutowej (art. 396 § 4 KSH).

Fragmety do lektury zostały wybrane z książki pod red. A. Szumańskiego, *Prawo spółek handlowych. Tom 2A. System Prawa Handlowego*, wydanie 3, Warszawa 2019 r.